

VZOR ZÁPISU

Zápis z obhajoby disertační práce

Student: Michal Vašíček
Datum narození: 25. 10. 1985
ID studia: 342575
Studijní program: Filologie
Studijní obor: Slovanské filologie
Název práce: „Dynamika jihokarpatských nářečí“
Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština a ruština
Školitel: doc. Dr. phil. Markus Giger
Oponenti: prof. Achim Rabus, Dr.
prof. PhDr. Júlia Dudášová, DrSc.
Datum obhajoby: 8. 7. 2016
Místo obhajoby: UK FF v Praze, nám. J. Palacha 2, Praha 1, místnost č. 308A
Termín: řádný
Předseda komise: prof. PhDr. Hana Gladkova, CSc.

prof. PhDr. Hana Gladkova, CSc. – předsedkyně
PhDr. Věra Lendělová, CSc.
Mgr. Václav Čermák, Ph.D.
PhDr. Marián Sloboda, Ph.D.
Mgr. Karel Jirásek, Ph.D.

10:00 Předseda komise Hana Gladkova zahájila obhajobu, představila sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představila studenta.

10:05 Školitel seznámil přítomné stručně se svým hodnocením studentova studia.

10:10 Student seznámil přítomné s tezemi své disertační práce. Představil obsah své práce a své zdroje – starší expedice a především studentovy vlastní terénní výzkumy aktuálního stavu nářečí. Cílem práce je ukázat a analyzovat rozdíly mezi stavem zachyceným staršími výzkumy a dnešní situací. Těžiště výzkumu byla zejména nářečí obce Ubľa na slovenské straně a Malyj Bereznyj na straně ukrajinské, neboť nářečí těchto obcí byla dobře popsána již v minulosti. Student představil fonologické a morfologické systémy obou nářečí a současné tendence jejich vývoje, které starší

výzkumy nezachytily. Student zjistil vliv slovenštiny, resp. ukrajinštiny, zejména na jmennou flexi v dvojjazyčném prostředí současných nositelů nářečí. Cílem jeho práce byla též analýza slovní zásoby zkoumaných nářečí a zjištění proměn zejména po změně státní hranice po roce 1945, taktéž se zabýval výpůjčkami z jiných jazyků (slovenštiny, ukrajinštiny, maďarštiny, němčiny a rumunštiny) a jejich aktuálním užíváním v současném nářečí. Student se také věnoval současné sociolingvistické situaci v daných obcích, ve kterých je podle jeho zjištění místní nářečí stále základním komunikačním prostředkem. Postoje k nově kodifikovanému rusínskému jazyku jsou však mezi obyvatelstvem rozdílné a identifikace s ním je nejednoznačná, stejně jako jejich národnostní identifikace.

10:35 Školitel seznámil přítomné stručně se svým hodnocením disertační práce, které uvedl ve svém písemném vyjádření. Zdůraznil mimo jiné hodnotu studentova hlubokého průniku do zkoumané komunity při jeho osobních terénních výzkumech.

10:40 Oponentka Júlia Dudášová seznámila přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Položila studentovi tyto otázky:

- k lexikální výpůjčkám z maďarštiny student někdy mylně řadí i slova nemaďarského, zvláště slovanského původu
- student využíval pro svou práci i slovník laických autorů, jehož obsah nelze vědecky verifikovat
- student zahrnul do práce i rozsáhlou kapitolu o fonetice a morfologii dalších obcí, která vybočuje z původní koncepce práce, v práci je patrný posun od původního záměru analyzovat nářeční lexikum

10:50 Oponent Achim Rabus seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Položil studentovi tyto otázky:

- student předpokládá, že některé jazykové projevy mluvčích z obce Malyj Bereznyj je možno hodnotit jako tzv. suržyk
- v práci není v dostatečné míře zohledněna existující mezinárodní odborná literatura k problematice jazykových kontaktů

10:55 Student reagoval na posudky oponentů a jejich položené otázky.

- Student reagoval na posudek J. Dudášové:
 - Objasnil, že se nemohl věnovat čistě slovní zásobě, protože musel analyzovat i fonologický a morfologický systém pro možnost zápisu a analýzy slovní zásoby. V menší míře do práce zahrnul i nářeční materiál z dalších obcí, aby ukázal, že znaky zkoumaných nářečí mají širší strukturní a vývojové souvislosti. Výběr informantů musel podřídit reálné situaci v obcích. Zjistil, že dosažené vzdělání nemá na Slovensku příliš velký vliv na jazykový projev, na Ukrajině naopak vzdělaní lidé spíše mají tendenci užívat spisovnou ukrajinštinu.
 - Co se problematiky přejímek týče, tak k maďarismům v práci řadí všechny výrazy, které byly převzaty prostřednictvím maďarštiny bez ohledu na jejich etymologický původ, který může být i slovanský.
 - Laický slovník obsahující slovní zásobu obce Ubl'a student používal jako pomocný pro nedostatek jiných vědeckých pramenů. V tomto laickém slovníku je podle jeho názoru zpracováno množství slov, pro které dnes již nejsou doklady. Lze v něm dobře rozlišit objektivní materiál, shromážděný autorem, a laické zásahy editorů
- Student reagoval na posudek Achima Rabusa:
 - Student uznal, že aplikace některých metod a postupů kontaktové lingvistiky při analýze daných nářečí by byla užitečná. Zároveň by bylo možné ověřit platnost některých teorií, které jsou založeny na neslovanském materiálu.
 - Podle studentova zjištění někteří, zvláště mladší obyvatelé obce Malyj Bereznyj užívají smíšený ukrajinsko-ruský kód, který je tomu, co je chápáno jako suržyk, přinejmenším blízký.

11:10 Předseda komise zahájil diskusi.

V následné diskusi vystoupili:

- M. Sloboda zdůraznil, že popis jazykových postojů laických informantů je běžná vědecká praxe. V dnešní době je třeba zahrnout do nářečního výzkumu více sociálních vrstev, což pokládá za klad studentovy práce. Dále vznesl dotaz, zdali je možno v korpusu odlišit promluvy v nářečí od promluv ve spisovném jazyce při běžném přepínání kódů.

- J. Dudášová uvedla, že se začíná stírat hranice mezi klasickou dialektologií a sociolingvistickým průzkumy. Suržyk nepokládá na západní Ukrajině za aktuální jev.
- V. Lendělová reagovala, že i na západní Ukrajině se lze se smíšeným rusko-ukrajinským kódem v důsledku migrací setkávat. Vnesla na studenta dotaz, zda si nositelé dialektů uvědomují cizí původ přejímek.
- Student reagoval připomínky M. Slobody, že se snažil, aby respondenti reprezentovali různé generace při zachování parametrů zadaných již ve starších výzkumech (rodinné prostředí, životní osud), avšak sehnat vhodné a ochotné respondenty zvláště z mladé generace bylo obtížné. Lidé socializovaní před rokem 1945 na rozdíl od mladších generací zachovávají archaický stav nářečí. V práci byl zohledněn kontext užití slov přejatých ze spisovných jazyků.
- Na dotaz V. Lendělové student uvedl, že respondenti si velmi často neuvědomují cizí původ nářečních slov, u některých maďarismů však ano. Maďarismy, kterých jsou si vědomi, spíše zanikají, neboť se především na území Slovenska vědomě snaží maďarismům vyhýbat.

11:35 Předsedkyně komise ukončila samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předsedkyně komise seznámila studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala aklamací, počet členů komise 5, přítomno členů komise 5, kladných hlasů 5, záporných hlasů 0. Obhajoba disertační práce byla klasifikována výsledkem prospěl.

Zapisovatel:
PhDr. Štefan Pilát, Ph.D.

Jméno a podpis předsedy komise:
PhDr. Hana Gladkova, CSc

Jméno a podpis dalšího člena komise: